

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและศึกษาผลการใช้หลักสูตรด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะและกระบวนการในการทำงาน และด้านเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรจากหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ สัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การสร้างหลักสูตร ได้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนของทาบ 7 ขั้นตอน ได้แก่ วินิจฉัยความต้องการ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง กำหนดจุดประสงค์เฉพาะโดยใช้ผลจากการสำรวจความคิดเห็น ได้จุดประสงค์ของหลักสูตร 5 ข้อ คัดเลือกเนื้อหาจากผลสำรวจความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ได้ เนื้อหา 5 หน่วยการเรียนรู้ นำมาจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มา คัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการทั้ง 3 ด้าน การจัดประสบการณ์เรียนรู้ได้ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดแนวทางการประเมินผลที่เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงในทุกหน่วยการเรียนรู้ 3) การประเมินหลักสูตรเบื้องต้น ประเมินหลักสูตรโดยใช้เทคนิคการประเมินแบบปฏิชองคจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 5 คน และหาคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน 4) การทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง และ 5) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยนำผลจากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลได้ดังนี้

#### สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

มีองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน แนวทาง  
ดำเนินการ สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมสอดคล้องกัน

ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้เทคนิคปฏฺยของค์ สามารถวิเคราะห์ผล  
การประเมินได้ดังนี้ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย P.M. เท่ากับ 10.86 ซึ่งแปลความหมาย  
ตามเกณฑ์ประเมินได้ว่า หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย P.M.  
เท่ากับ 9.97 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์ประเมินได้ว่าหลักสูตรมีคุณภาพปานกลางหรือใช้ได้  
และด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ย P.M. เท่ากับ 10.49 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์  
ประเมินได้ว่าหลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้าน  
จุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ย P.M. เท่ากับ  
10.44 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์ประเมินได้ว่าหลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก

**2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น** จากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง  
ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดลอง  
ใช้หลักสูตร มีดังนี้

2.1 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน  
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมือง  
กบินทร์ของนักเรียน เท่ากับ 4.53 อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด

2.3 คะแนนเฉลี่ยทักษะและกระบวนการทำงานของนักเรียนระหว่างใช้หลักสูตร  
ท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ มีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ด้าน เท่ากับ 3.59 อยู่ใน  
ระดับดีมาก

## อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

**1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น** เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์  
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพ  
อยู่ในระดับสูง มีความถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและความต้องการ  
ของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน  
5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่

สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร ความต้องการของครู กรรมการสถานศึกษา บุคลากรในชุมชนผู้ปกครองและนักเรียน ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลักสูตรท้องถิ่น และข้อมูลเกี่ยวกับผักกระเฉดชะลูดน้ำ จึงทำให้ได้สารสนเทศในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสำคัญและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับผักกระเฉดชะลูดน้ำ โดยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. จัดทำเป็นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น วางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ วัดผลและประเมินผล สื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. จัดการเรียนรู้โดยเน้นการส่งเสริมด้านคุณภาพในการปลูกเพื่อการบริโภค
3. จัดทำแปลงเฉพาะปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ ให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติการจริง
4. ปลูกฝังให้นักเรียนได้ลงมือทำเอง ให้คำแนะนำอย่างเข้าใจ และปฏิบัติได้
5. ให้วิทยากรภายนอกที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอน
6. ส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการนាំร่อง
7. ให้นักเรียนได้ศึกษาดูงานตามสถานที่ปฏิบัติจริง และสามารถนำความรู้กลับมาปฏิบัติได้
8. ควรให้การศึกษาแนะนำ ส่งเสริมอย่างจริงจังและติดตามอย่างเป็นระบบต่อเนื่องตลอดไป
9. การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนและชุมชน เพราะผักกระเฉดชะลูดน้ำยังไม่ผลิตแพร่หลาย และยังจำหน่ายในราคาที่สูงอยู่
10. จัดทำเอกสารหลักสูตรเผยแพร่ภายในโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจมากขึ้น
11. จัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ และส่งเสริมคุณภาพในด้านการผลิต
12. โรงเรียนจัดการเรียนรู้ ควบคู่กับโครงการอาหารกลางวัน
13. โรงเรียนจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมการจำหน่ายเพื่อรายได้สู่ชุมชน

ซึ่งสอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 125 - 126) กล่าวว่า ในขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คือ การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ สำรวจสภาพและความต้องการของผู้เรียน ศึกษาทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บท และวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสม

ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เป็นผลสืบเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนของทาบ 7 ขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยวินิจฉัยความต้องการโดยการสำรวจความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร ความต้องการของครู กรรมการสถานศึกษา บุคคลกรในชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความต้องการในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และใช้ผลจากการคัดเลือกสาระจากการสำรวจความต้องการมาจัดทำสาระในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเนื้อหาให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเรียงลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้

- อันดับที่ 1 การเตรียมการก่อนการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ
- อันดับที่ 2 การศึกษาข้อมูลและวางแผนเกี่ยวกับผักกระเฉดชะลูดน้ำ
- อันดับที่ 3 การเตรียมพื้นที่ผักกระเฉดชะลูดน้ำ
- อันดับที่ 4 การเตรียมดิน วัสดุและอุปกรณ์ในการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ
- อันดับที่ 5 การปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ
- อันดับที่ 6 การให้น้ำและการดูแลเรื่องน้ำของการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ
- อันดับที่ 7 การปฏิบัติรักษา (การใช้ปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ)
- อันดับที่ 8 การเก็บเกี่ยวผักกระเฉดชะลูดน้ำ
- อันดับที่ 9 การจัดการผลิต
- อันดับที่ 10 วิธีการหลังการเก็บเกี่ยว
- อันดับที่ 11 การทำความสะอาด
- อันดับที่ 12 การคัดขนาด
- อันดับที่ 13 การบรรจุภัณฑ์
- อันดับที่ 14 การใช้ประโยชน์ การถนอมอาหารและการแปรรูป
- อันดับที่ 15 การจัดจำหน่าย

อันดับที่ 16 การบันทึกรายรับ - รายจ่าย

อันดับที่ 17 การกำหนดราคาขาย

อันดับที่ 18 การขาย

อันดับที่ 19 ความปลอดภัยในการทำงาน

อันดับที่ 20 การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2540) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนของไทยในปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญกับการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านของการเกษตรกรรม คือการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของอำเภอกบินทร์บุรี เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้วย เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราที่ 27 ที่กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, 2542, หน้า 15) โดยสอดคล้องกับท้องถิ่นอำเภอกบินทร์บุรี ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตรในการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ และเป็นที่ยอมรับมากในด้านการเกษตรของอำเภอกบินทร์บุรี

ผลการสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามีความมีความต้องการที่จะให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของอำเภอกบินทร์บุรี มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาลินี อุดมผล (2542) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเจริญระโนนนิล และผลการวิจัยของ ญัฐกานต์ เรือนคำ (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกพืชที่สำคัญของชุมชนบ้านสันทะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านหรือปราชญ์ชาวบ้านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2. การกำหนดจุดประสงค์เฉพาะ ผู้วิจัยได้กำหนดจากการสำรวจความต้องการและคัดเลือกจุดประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งครอบคลุมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยการใช้สาระในหลักสูตรแม่บทเป็นหลัก ได้จุดประสงค์ 5 ข้อ ดังนี้

2.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ และสามารถนำความรู้ไปใช้

2.2 มีทักษะในการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการปลูกและบำรุงรักษาผักกระเฉด ชะลูดน้ำตามขั้นตอนกระบวนการที่กำหนดให้

2.3 มีทักษะในการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ และมีกระบวนการในการทำงาน

2.4 มีความรู้และทักษะในการพัฒนาทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นให้เป็นผลผลิตที่สามารถยึดเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ

2.5 มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการอาชีพในท้องถิ่นอำเภอบินทร์บุรี

ซึ่งจุดประสงค์ทั้งหมดนี้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บลูม และคณะ (Bloom et al., n.d. อ้างถึงใน อารีย์ วชิรวารการ, 2542, หน้า 35)

3. การคัดเลือกเนื้อหา ผู้วิจัยใช้การสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการคัดเลือกเนื้อหาสาระ โดยเรียงลำดับความต้องการและความเหมาะสม โดยคำนึงถึงแนวคิดพื้นฐานว่าเรื่องที่นำเสนอมาบรรจุ ในหลักสูตรต้องมีประโยชน์ต่อผู้เรียน เป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล มีความสำคัญอยู่ในระดับความสามารถของผู้เรียน ซึ่งเนื้อหาได้แก่ 1) การเตรียมการก่อนการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ 2) การศึกษาข้อมูลและวางแผนเกี่ยวกับผักกระเฉดชะลูดน้ำ 3) การเตรียมพันธุ์ผักกระเฉดชะลูดน้ำ 4) การเตรียมดิน วัสดุและอุปกรณ์ในการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ 5) การปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ 6) การให้น้ำและการดูแลเรื่องน้ำของการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ 7) การปฏิบัติรักษา (การใช้ปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ) 8) การเก็บเกี่ยวผักกระเฉดชะลูดน้ำ 9) การจัดการผลิต 10) วิธีการหลังการเก็บเกี่ยว 11) การทำความสะอาด 12) การคัดขนาด 13) การบรรจุภัณฑ์ 14) การใช้ประโยชน์ การถนอมอาหารและการแปรรูป 15) การจัดจำหน่าย 16) การบันทึกรายรับ - รายจ่าย 17) การกำหนดราคาขาย 18) การขาย 19) ความปลอดภัยในการทำงาน และ 20) การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทาบา (Taba, n.d. อ้างถึงใน บรรพต สุวรรณประเสริฐ, 2544, หน้า 50)

4. การจัดเนื้อหาสาระ ผู้วิจัยได้จัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความต้องการของท้องถิ่น เหมาะกับความสามารถของผู้เรียน เนื้อหาวิชามุ่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาอาชีพปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำขายเป็นรายได้เสริมระหว่างเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธัญวิษณุ ไตรรัตน์, 2544, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำงานวิจัยเรื่อง พืชสมุนไพรในชุมชนสระคูณ กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพแขนงงานเลือก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียน และอาชีพของผู้ปกครองของนักเรียน

5. การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เลือกวิธีการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนนั้น มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมกลุ่ม 2) การพาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เพื่อศึกษาและเรียนรู้วิธีการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ 3) การเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านวิธีการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ 4) การให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ในการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ 5) การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด สระน้ำที่มีพืชน้ำ สวนป่า สวนสมุนไพร แปลงเกษตร เป็นต้น และ 6) การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน เช่น ชุมชน แหล่งผลิตที่มีการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ ทั้งเพื่อการจำหน่ายและเพื่อบริโภคในครัวเรือนและการนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พึ่งตนเองได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ และประยุกต์ใช้ในการทำงาน สร้าง พัฒนางานผลิตภัณฑ์ ตลอดจนวิธีการใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานและการทำงาน (กรมวิชาการ, 2542, บทนำ)

6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การอธิบายลักษณะของผักกระเฉดชะลูดน้ำ การบอกชนิด อธิบายประโยชน์ วิธีการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ วิธีการเตรียมดิน วัสดุ อุปกรณ์ คุณลักษณะ การวางแผน การศึกษาข้อมูลการปลูก การกำจัดวัชพืช การเก็บเกี่ยวการคำนวณราคาต้นทุน กำไรในการจำหน่ายผักกระเฉดชะลูดน้ำ การปฏิบัติการประกอบอาหาร การตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น การปฏิบัติการใช้เครื่องมือ เก็บเครื่องมือ ซ่อมแซม บำรุงรักษา เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นอย่างแท้จริง ซึ่งในกิจกรรมและการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของรูสโซ และเปดาลอสซี่ ได้เสนอแนวทาง การสอนโดยใช้กิจกรรมและการจัดประสบการณ์ เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตร ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1920 และ ทาบ (Taba) ก็ยอมรับว่าคนทั่วไปเรียนสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ (สุนทร บำเรอราช, 2536, หน้า 74) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น กรมวิชาการ (2540) ได้วิเคราะห์บทบาทของครูผู้สอน ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ว่า มีบทบาท 8 ประการ ดังนี้ (อรทัย มูลคำ, สุวิทย์ มูลคำ, นฤมล คุชเดช และนภดล เจนอักษร, 2544, หน้า 12) 1) การวางแผนและคิดกิจกรรม 2) การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน 3) การควบคุมดูแลกระบวนการ 4) การสังเกตกระบวนการรับรู้ กระตุ้น แนะนำ 5) การอธิบายช่วยผู้เรียนประมวลสรุปความรู้ 6) การเสริมความรู้ 7) การส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้ และ 8) การประมวลผล

7. การกำหนดแนวทางการประเมิน ผู้วิจัยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง ใช้วิธีการวัดและเครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน แบบทดสอบ ผู้เรียนเรียนตามสถานการณ์ ผู้เรียนต้องค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีโอกาสนำปฏิบัติจริง ครูคอยชี้แนะและให้คำแนะนำปรึกษา ครูประเมินจากพฤติกรรมของผู้เรียน ได้แก่ การอภิปรายกลุ่มและแสดงความคิดเห็น การนำเสนอผลงาน การประเมินการปฏิบัติจริงจากการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ การตรวจผลงาน การปฏิบัติจริง การตรวจผลงานจากการสรุปความคิดรวบยอด การตรวจผลงานในการบันทึกความรู้ในใบงาน การประเมินทักษะและกระบวนการทำงาน เป็นต้น และผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบที่มีคุณภาพในการวัด กล่าวคือ เป็นแบบทดสอบที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและหาคุณภาพให้ขั้นตอน วิธีการวัดเหมาะสมกับเวลา และระดับชั้นของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 69 - 72) ได้ระบุว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงกับชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่นของตน และใช้ทรัพยากรท้องถิ่น คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ เข้ามามีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้การศึกษา จึงจะมีผลต่อการพัฒนาชีวิต อาชีพ และสังคมท้องถิ่นอย่างแท้จริง

จากขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้วิจัยประยุกต์ขึ้นจาก Taba ทั้ง 7 ขั้นตอน ทำให้ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพสูง หรือ ดีมาก เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนให้มีคุณภาพ

ทั้งนี้จากผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน การวัดทักษะและกระบวนการในการทำงานอยู่ในระดับดีมาก และการวัดเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด และทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบไป

ขั้นที่ 3 การประเมินหลักสูตรเบื้องต้น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการประเมินหลักสูตรแบบปูยของค์โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาคุณภาพหลักสูตรใน 3 ด้าน คือ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ P.M. เท่ากับ 10.44 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์ประเมินได้ว่าหลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก แสดงว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ (สงัด อุทรานนท์, 2532, หน้า 317) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรก่อนจะนำไป

ใช้จริง การดำเนินการในขั้นนี้จะช่วยให้ได้หลักสูตรระดับท้องถิ่นที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังทำให้การนำหลักสูตรไปใช้สอนในห้องเรียนสถานการณ์จริงมีความคล่องตัวและประสบผลสำเร็จได้มากที่สุด

ขั้นที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดร่วมกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นผู้สอนร่วม สังเกตการณ์และบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อจะได้ทราบข้อดี คือ นักเรียนได้ประสบการณ์จริงจากการลงมือปฏิบัติในการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ และแหล่งเรียนรู้จากสถานที่จริงที่มีการทำเกษตรปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง และพบข้อบกพร่องของหลักสูตร คือ แก้ไขเรื่องเวลาในการจัดการเรียนรู้ จาก 17 ชั่วโมง เป็น 20 ชั่วโมง เนื่องจากเวลาไม่เพียงพอในการปฏิบัติ จึงนำไปปรับปรุงแก้ไขเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ ที่กล่าวว่า “การนำหลักสูตรไปทดลองใช้เป็นการตรวจสอบหลักสูตรว่าสามารถนำไปใช้ได้กับสถานการณ์จริงเพียงใด” (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรตามที่ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตร ตามคำแนะนำของประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรม และการวัดผลและประเมินผลในเรื่องของระยะเวลา เพื่อให้มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ และทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยการปรับเวลาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผักกระเฉดชะลูดน้ำ จากเวลา 1 ชั่วโมง เป็น 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การเตรียมการก่อนปลูกและศึกษาข้อมูลการวางแผนในการปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ จากเวลา 1 ชั่วโมงเป็น 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การเตรียมพันธุ์ผักกระเฉดชะลูดน้ำและการเตรียมดิน วัสดุอุปกรณ์ จากเวลา 1 ชั่วโมง เป็น 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง การประกอบอาหารจากผักกระเฉดชะลูดน้ำ จากเวลา 1 ชั่วโมง เป็น 2 ชั่วโมง เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ ฉบับสมบูรณ์ จึงใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้นี้จำนวน 20 ชั่วโมง

2. ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว จากการปฏิบัติจริงตามความสนใจ ความถนัด ประกอบกับมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เรียนจัดกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน มีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ ภายในกลุ่ม มีกิจกรรมศึกษาค้นคว้า การจัดทำผลงานกลุ่ม และ

การสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน จึงทำให้ผลการเรียนของนักเรียนก้าวหน้าขึ้น ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวอย่างซึ่งคุณภาพของหลักสูตรได้ จนเกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พันธ์์ เดชะคุปต์ (2544, หน้า 7) กล่าวว่า การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีแนวการที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัด เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ให้หลากหลายวิธี หลากหลายแหล่งเรียนรู้ สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พัฒนาพหุปัญญารวมทั้งเน้นการใช้วิธีการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 20) กล่าวว่า การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการการเรียนรู้โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นพบความรู้เองโดยมีส่วนร่วมในการสร้างผลิตผล ที่มีความหมายแก่ตนเอง สิ่งที่คุณเองชอบ และสนใจ

ซึ่งจากผลการวิจัย ในเรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณิชกานต์ เรือนคำ (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เรื่อง การปลูกพืชที่สำคัญของชุมชนบ้านสันตะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นก่อนเรียน ผลงานวิจัยของ สมพร วงษ์วรรณ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร คือ การประยุกต์แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Hilda Taba ประเมินหลักสูตรโดยใช้วิธี Puissance Measure (P.M.) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ ผลการวิจัยพบว่าเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพดีมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วน มีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลงานวิจัยของ สิริธีร์ งามประจบ (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้บ้านป่าน้อยคอยักษ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความตระหนักทางด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ ณิชนิชาห์ วรรณภักย์ (2549) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระดนตรีแบบพหุวิทยาการ เรื่องเพลงพื้นบ้านและภูมิปัญญาชาวบ้านเมืองแปดริ้ว สำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าได้หลักสูตรบูรณาการที่มีคุณภาพอยู่ใน ระดับดีมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนมีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติของนักเรียนต่อหลักสูตรบูรณาการหลังการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวัดเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ มีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่ทำให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนรู้ และเรียนรู้ด้วย ความสนุก สามารถเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองกบินทร์ ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ของการอาชีพ การเกษตร ที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่จริงและมีในท้องถิ่น มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงและเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน สร้างประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ทิสนา แฉมมณี, 2545, หน้า 235) ที่กล่าวว่า การพัฒนาด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น เป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับค่านิยมนั้น ผู้เรียนเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น และเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น และสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของ รุ่ง แก้วแดง (2540, หน้า 90 – 117 อ้างถึงใน ทิสนา แฉมมณี, 2545, หน้า 183) ที่กล่าวว่า การเรียนที่สร้างความเครียดและความทุกข์ให้กับผู้เรียนนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ ดังนั้นจึงควรมีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนด้วยความสนใจ มีความสุข และสนุกกับการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ศรีเดช (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดระยองโดยการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพลงพื้นบ้านจากข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดระยองและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดระยอง มีความเหมาะสมที่จะ ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านสูงกว่าการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติที่มีต่อเพลงพื้นบ้านหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการทดลองใช้

หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะการร้องเพลงพื้นบ้านหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพลงพื้นบ้านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ ยุพิน บุญญานาม (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง จังหวัดระยอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง จังหวัดระยอง มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องจังหวัดระยองสูงกว่า การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับ อิทธิเดช น้อยไม้ (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องนครปฐมบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องนครปฐมบ้านเรามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติที่มีต่อจังหวัดนครปฐมของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**4. ผลการศึกษาทักษะและกระบวนการทำงาน** พบว่า นักเรียนมีทักษะและกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.59 อยู่ในระดับดีมาก ซึ่ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว แบบประเมินทักษะและกระบวนการทำงานของผู้เรียนได้รับการประเมินว่าเหมาะสมต่อการประเมินผู้เรียนในระดับนี้ และสืบเนื่องมาจากแนวการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรนั้นมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือให้ผู้เรียนได้ใช้พฤติกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือทำและฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ได้ใช้ความคิด ความจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถของตนเองในการสร้างผลงานการนำเสนอผลงานต่อผู้อื่น จัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการกลุ่มด้วย วิธีการศึกษา สังเกต การสาธิต การได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากสื่อของจริง แหล่งเรียนรู้จริง โดยให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจริง คือ นางเทียม ชำคำ เกษตรกรอาชีพ ปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ เข้ามามีส่วนร่วมให้ความรู้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2546, หน้า 11) ว่ากลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมเพื่อให้เป็นคนมีความรู้ความสามารถ โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัว การอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ มีทักษะการทำงาน การประกอบอาชีพ การจัดการ การแสวงหาความรู้ เลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน เช่น นักเรียนวางแผนและหาข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียม การปลูกผัก

กระเฉดชะลูดน้ำ จากข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ข้อมูลจากสารสนเทศของสำนักงานเกษตรอำเภอ  
 กบินทร์บุรี เกี่ยวกับการปลูกพืชในท้องถิ่น จึงสามารถทำงานอย่างมีกลยุทธ์ สร้างและพัฒนา  
 ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ ๆ เช่น นักเรียนคิดหาบรรจุกัญชีในการห่อผักกระเฉดชะลูดน้ำให้สด  
 ได้นาน หรือคิดวิธีการปลูกผักบึงชะลูดน้ำเช่นเดียวกับผักกระเฉดชะลูดน้ำ เป็นต้น ตลอดจนมี  
 ความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ อดทน รักการทำงาน ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อเสียสละ  
 และมีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าความสำคัญของงานและอาชีพสุจริต ตระหนักถึงความสำคัญ  
 ของสารสนเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงาน และสอดคล้องกับ  
 แนวคิด ของ ทิศนา ขัมมณี (2544, หน้า 37) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ  
 การเรียนรู้จะส่งผลต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเอง ทั้งด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิด และ  
 การกระทำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ คำวงศ์สกุลชัย (2547) ศึกษาเรื่อง การพัฒนา  
 หลักสูตรบูรณาการสาระดนตรีนาฏศิลป์และอาชีพในท้องถิ่น เรื่อง ระบายกริดยาง สำหรับนักเรียน  
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของอำเภอ บ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า  
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ไทย และเจตคติต่อดนตรีและนาฏศิลป์  
 ไทยหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ อมรรัตน์  
 พงษ์ศิริปัญจนะ (2548) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง อำเภอพระประแดง ในสาระ  
 การเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้  
 วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม ใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดเจตคติ  
 แบบวัดทักษะกระบวนการเรียน แบบแผนการวิจัยเป็น แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดก่อนและ  
 หลังการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (*t-test*)  
 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง อำเภอพระประแดง มีผลสัมฤทธิ์ทาง  
 การเรียนและเจตคติต่อท้องถิ่นอำเภอพระประแดงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง  
 สถิติที่ระดับ .01 และมีทักษะและกระบวนการโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี สอดคล้องกับ  
 ลัดดาวัลย์ มีทอง (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน  
 จังหวัดนครราชสีมา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่าได้หลักสูตรท้องถิ่น  
 ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วน มีความสอดคล้องกับสภาพของ  
 ท้องถิ่น มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ผลการทดลองใช้หลักสูตร  
 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นสูงกว่าก่อน  
 การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติของนักเรียนต่อ  
 หลักสูตร หลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  
 ระดับ .01

จากผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองบึงบอระเพ็ด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณภาพสูงหรือดีมาก มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน หลังจากนำไปทดลองใช้ พบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้น มีหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา อัตราเวลาเรียน สื่อ แหล่งเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลมีความสอดคล้องกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องพืชเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตร คือ การปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของอำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดพิจิตร มีทักษะและกระบวนการทำงานดีมาก และมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรท้องถิ่น ตลอดจนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในอาชีพของท้องถิ่น นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเห็นคุณค่าร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานมรดกอันล้ำค่าให้คงอยู่ต่อไป

### ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

1. ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ควรให้นักเรียนปลูกพืชทั้งที่บ้านและโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองได้ร่วมกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการสังเกตพฤติกรรม และทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน
2. ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ควรร่วมมือกับนักเรียนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า และควรเตรียมสื่อ เครื่องมือ เครื่องใช้ และใบงานที่มอบหมายมาให้พร้อม
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรให้ความสำคัญและปฏิบัติอย่างจริงจัง ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา และคุณภาพชีวิต ของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นต่อไป
4. ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานุศิษย์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้มีการอบรม เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้แก่ครูและผู้ที่สนใจ โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้เป็นรูปธรรม
5. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองบึงบอระเพ็ด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นอื่นได้ โดยการปรับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และความสามารถของผู้เรียน

6. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถปรับอัตราเวลาเรียน มีการยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ใช้หลักสูตร

7. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระที่มีการเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์ตลอดเวลา

8. ผู้เรียนที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองบึงบอระเพ็ดแล้ว สามารถเป็นวิทยากรผู้ช่วยและครูภูมิปัญญาผู้ช่วยให้กับผู้เรียนรุ่นต่อไปได้

#### **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป**

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในเรื่อง พืชอื่น ๆ ในท้องถิ่นของเรา เช่น ข้าวโพดแหลมทอง ที่ปรากฏในคำขวัญอำเภอบึงบอระเพ็ด เพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้อย่างเต็มที่

2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผักกระเฉดชะลูดน้ำ ของดีเมืองบึงบอระเพ็ดให้เป็นหลักสูตรแบบบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3. ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบเกี่ยวกับผลการทดลองใช้หลักสูตร ระหว่างการนำภูมิปัญญามาสอน กับครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเดียวกัน โดยเปรียบเทียบว่า ผู้สอนมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่